

Grafmysterie opgelost

In de 15e-eeuwse kapel van het St. Pieters en Bloklands Gasthuis te Amersfoort bevindt zich een zerk gemetseld in de vloer. In de grijs-zwarte steen is een wapen uitgehakt, waaronder staat: *Aernt van Zevender, obiit die 28 octobr[is] 1628*. Eind 2017 begint onze zoektocht naar deze Aernt. Wie is hij en waarom bevindt zijn zerk zich in deze kapel?

door ANNEKE VAN DE LAAR EN LOUK LAPIKAS

Tijdens een restauratie in 1926 komt de zerk tevoorschijn in het zand onder de vloer van de kapel. Er wordt geen melding gemaakt van de vondst van een skelet of een kist. Na de restauratie wordt de zerk tegen een wand geplaatst. In 1928, stelt Willem Croockewit, conservator van Museum Flehite, in het tijdschrift *De Nederlandsche Leeuw* een vraag over de (heraldisch) linkerzijde van het wapen. Hij krijgt daarop geen antwoord. De zerk wordt in 1983 toegeschreven aan een - niet genoemd - 'adellijk persoon'. Tijdens een volgende restauratie van de kapel in 1986, wordt de steen geplaatst op de huidige plek: vóór in de kapel, gemetseld in de vloer. Nog steeds is dan niet bekend wie Aernt van Zevender is.

VERSCHILLENDE GESLACHTEN VAN ZEVENDER

Ons onderzoek in de genealogische literatuur naar een mogelijke verwantschap van Aernt van Zevender met een adellijk geslacht Van Zevender en een geslacht Hey van Zevender, leverde niets op. Maar in andere bronnen vinden we vier opeenvolgende generaties Van Zevender in 17e-eeuws Amersfoort. De reeks begint met Henrick van Sevender die in 1613 regent is van het St. Pieters Gasthuis (dat in 1804 gefuseerd is met het Bloklands Gasthuis). Bij zijn huwelijk voor de Amersfoortse schepenen neemt hij als getuige Aernt van de Wall mee, die hem 'zijn neef' noemt en Harderwijker blijkt te zijn.

VAN AMERSFOORT NAAR HARDERWIJK

In de archieven van Harderwijk ontdekken we dat neef Aernt de zoon is van Henrick Janse van de Wall en diens vrouw Beeltje Henricks van Sevener. Beeltje blijkt een zuster van de in 1628 overleden Aernt van Zevender te zijn (zie *schema*). Hun ouders waren bekende Harderwijkers. Henrick Aertsz van Zevener was onder andere burgemeester en herbergier in de 'Hollandsche Tuyn' en zijn vrouw Beeltje waardin aldaar. In 1598 verklaart moeder Beeltje als weduwe voor schepenen van Harderwijk dat ze 'door hoge olderdom haar goederen niet meer kan administreren' en die daarom aan haar erfgenamen overdraagt. Deze zijn haar zoon Aernt, de kinderen van haar overleden dochter Beeltje (in leven eveneens waardin in de 'Hollandsche Tuyn'), zoon Joachim en dochter Aeltje.

Grafzerk (1628) van Aernt van Zevender in de kapel (foto LL)

AERNT VAN ZEVENDER

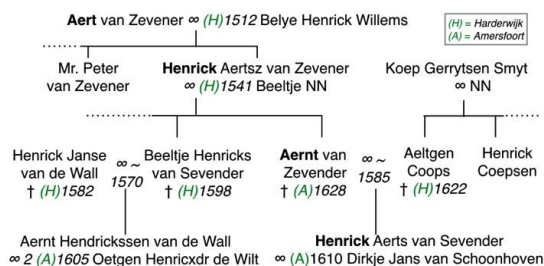
In Harderwijk speelden leden van het geslacht Van Zevender gedurende meerdere eeuwen een vooraanstaande rol. Sommigen waren lid van het plaatselijke St. Jorisgilde, een broederschap voor onderlinge hulp en bedeling. Leden kwamen uit de handel en scheepvaart of waren "goede, onbesproken burgers die geen handwerk deden". Uit hun midden kwamen vele stadsbestuurders voort, onder wie Aernt van Zevender. Hij

werd in 1569 toegelaten als broeder van het St. Jorisgilde en was tussen 1600 en 1613 viermaal gildemeester. Aernt, die omstreeks 1545-1550 geboren moet zijn, heeft waarschijnlijk de Latijnse school te Harderwijk gevolgd, waar zijn oom Mr. Peter van Zevener zeven jaar lang rector was. Hij trouwt met Aeltgen Coops, dochter van Koep Gerritsen Smyt te Putten. Het huwelijk moet plaatsgevonden hebben vóór 1590 omdat Aernt in dat jaar borg staat voor zijn zwager Henrick Coepsen.

Burgerweeshuis te Harderwijk 1609 (RKDimages nr. 189469)

Aernt en Aaltje bewoonden in 1612 een huis bij de Olde Rosmolen te Harderwijk en waren beiden actief maatschappelijk betrokken. Aernt was onder meer raad van Harderwijk en weesmeester van het Burgerweeshuis. Uit schepenakten van Harderwijk blijkt dat hij voor zieken en stervenden testamenten opschreef en hun erfgenamen bijstond als magescheidsman en borg. De tekst op de Amersfoortse grafzerk *'Inter innocentes sit portio mea domine'* (letterlijk vertaald *'Tussen de onnozelen zij mijn aandeel, Heer'*) duidt op een dienstvaardig karakter. Echtgenote Aeltgen zal als 'weesvrouw' ook taken in het Burgerweeshuis hebben vervuld. In 1592 heeft zij borg gestaan bij de benoeming van een stadsvroedvrouw, die 'ook vrouwen die aan de pest of andere besmettelijke ziekten leden diende te verlossen'. Aeltje wordt op 77-jarige leeftijd op 1 juni 1622 in Harderwijk begraven. Aernt is dan minstens zeventig jaar oud. Daarna komen we hem niet meer tegen in Harderwijkse of Amersfoortse bronnen. Uit de beschikbare akten wordt nergens duidelijk wat het beroep van Aernt was, maar zeker is wel dat hij geregeld werkte in de herberg, visrokerij en wijnkoperij van zijn ouders.

Aernt van Zevender († 1628) en directe verwanten

ZOON HENRICK

Voor zover we weten hebben Aernt en Aeltgen één kind gekregen. Zoon Henrick trouwt in 1610 met Dirckje, dochter van de Amersfoortse burgemeester Mr. Johan Jansz van Schoonhoven. In datzelfde jaar trad hij toe tot het St. Jorisgilde te Harderwijk. Een jaar later werd hij burger van de stad Amersfoort. Daar is hij onder meer dijkgraaf en heemraad, regent (1613) en gasthuismeester (1651) van het St. Pieters Gasthuis is geweest.

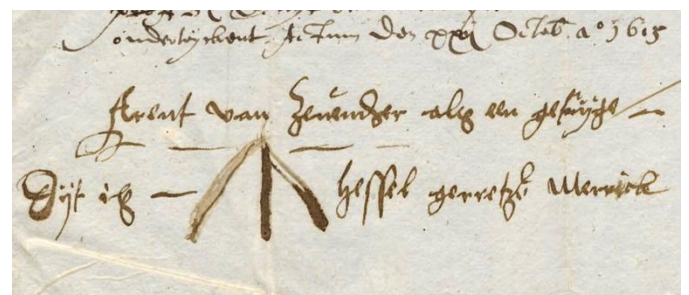

Henrick van Sevender op een regentenbord van het St. Pieters Gasthuis (foto AvdL)

TERUG NAAR AMERSFOORT

Het onderzoek heeft veel informatie opgeleverd over Aernt en zijn familie, maar er blijft een aantal vragen onbeantwoord. Waarom bevindt de grafzerk van Aernt zich in de kapel? Heeft Aernt gewoond of gewerkt in het Gasthuis? In ieder geval zal zoon Henrick opdracht hebben gegeven voor de steen met de wapens van zijn ouders. De omgewende gekroonde klimmende leeuw ter rechterzijde, die ook de grafzerk van Aernts zusster Beeltje in de Grote Kerk van Harderwijk siert, is het wapen Van Zevender. De herkomst van de wapenfiguren ter linkerzijde vraagt meer onderzoek.

De identiteit van Aernt van Zevender is hiermee ondubbelzinnig vast komen te staan, bijna vierhonderd jaar nadat zijn zerk in de kapel is geplaatst. Daarmee is hij in woord en beeld deel geworden van de eeuwenoude geschiedenis van het St. Pieters en Bloklands Gasthuis.

Aernt van Zevender onder een pachtcontract 1615 (SANWV 5004/277)